

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

polska pomoc

SYSTEM ORZECZNICTWA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI W POLSCE

TIBILISI, 12 LISTOPADA 2012

W latach pięćdziesiątych XX wieku przeprowadzono reformę funkcjonującego systemu ubezpieczeń społecznych. Jednym z elementów tej reformy było uwolnienie systemu ubezpieczeniowego od orzecznictwa dla celów innych niż rentowe. W związku z tym, z dniem 1 września 1997 r. zaczęły funkcjonować dwa odrębne systemy:

- orzekania o niezdolności do pracy dla celów przyznawania świadczeń rentowych,
- orzekania o stopniu niepełnosprawności i niepełnosprawności (od 1 stycznia 2002 r.), dla celów korzystania z ulg i uprawnień.

Orzecznictwo o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności nie łączy się w żaden sposób z uzyskaniem prawa do świadczenia z ubezpieczeń społecznych, dlatego też określane jest mianem **systemu pozarentowego**.

Różnice w funkcjonowaniu orzecznictwa o niezdolności do pracy i o niepełnosprawności wynikają z celów, do jakich systemy zostały powołane. Najważniejszą z różnic jest to, że niepełnosprawność nie oznacza braku zdolności do pracy.

Zgodnie z przepisami regulującymi orzekanie o niezdolności do pracy zachowanie zdolności do pracy w warunkach określonych w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie stanowi przeszkody do orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy.

System rentowy w postępowaniu orzeczniczym kieruje się kryteriami pozwalającymi ustalić niezdolność do pracy i na tej podstawie ustala prawo do świadczenia rentowego – jako rekompensaty za utraconą zdolność do zarabkowania – jedynie w stosunku do osób spełniających warunki przepisów o ubezpieczeniu społecznym.

Stopień naruszenia sprawności organizmu, będący podstawą diagnozy orzeczniczej w systemie rentowym, służy do określenia rozmiaru i zakresu ograniczeń jakich doznaje osoba w pełnieniu aktywności zawodowej, możliwości zarabkowania i uzyskania samodzielności ekonomicznej.

Naruszenie sprawności organizmu służące diagnozie orzeczniczej ustalającej niepełnosprawność jest podstawą do określenia ograniczeń, jakich doznaje osoba w samodzielnej egzystencji lub pełnieniu ról społecznych.

Decyzja o zaliczeniu osoby do osób niepełnosprawnych nie tylko potwierdza samą niepełnosprawność, wskazuje również formy rehabilitacji zawodowej i społecznej z jakich osoba orzeczona może korzystać oraz warunkuje prawo do korzystania z wielu ulg i uprawnień, przyznanych na podstawie odrębnych przepisów (m. in. z zakresu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, dodatków mieszkaniowych), wspierających osoby niepełnosprawne w życiu osobistym lub społecznym.

INSTYTUCJE ORZECZNICTWA POZARENTOWEGO

Od 01-09-1997 do 31-12-1998 roku

- ◉ *Wojewódzki zespół do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności jako pierwsza instancja;*
- ◉ *Krajowy zespół do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności jako druga instancja.*

Od 01-01-1999 roku

- ◉ *Powiatowy zespół do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności jako pierwsza instancja;*
- ◉ *Wojewódzki zespół do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności jako druga instancja.*

Od 2002 roku

- ◉ *Nastąpiła zmiana nazwy zespołów z uwagi na poszerzenie kompetencji – obecnie powołuje się zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.*

W aktualnym stanie prawnym zasady orzekania o niepełnosprawności oraz kryteria kwalifikowania do niepełnosprawności regulują **przepisy**:

- ❑ ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (j. t. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.);
- ❑ rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. *w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności* (Dz. U. Nr 139, poz. 1328, ze zm.);
- ❑ rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. *w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia* (Dz. U. Nr 17, poz. 162, ze zm.);

- ❑ rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 2007 r. *w sprawie wykonywania badań specjalistycznych na potrzeby orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności* (Dz. U. Nr 250, poz. 1875);
- ❑ rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 listopada 2007 r. *w sprawie warunków, sposobu oraz trybu gromadzenia i usuwania danych w ramach Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności* (Dz. U. Nr 228, poz. 1681);
- ❑ rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 marca 2008r. *w sprawie trybu i sposobu przeprowadzania kontroli przez organy upoważnione do kontroli na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. Nr 53, poz. 323);
- ❑ ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (j. t. Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.).

Postępowanie realizowane w ramach systemu orzekania o niepełnosprawności jest, co do zasady, **wnioskowe, zespołowe i dwuinstancyjne.**

Organy orzecznicze orzekają na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego albo, za ich zgodą, na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

Organami właściwymi do orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności są:

- ❑ **powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności**, jako organy działające w I instancji
- ❑ **wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności** działające jako organy orzecznicze w II instancji.

POSTĘPOWANIA ORZECZNICZE PROWADZONE PRZEZ ZESPOŁY DO SPRAW ORZĘKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Powiatowe (miejskie) zespoły rozpatrują wnioski o:

- ⦿ wydanie orzeczenia o niepełnosprawności,
- ⦿ wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności,
- ⦿ wydanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień.

Wojewódzkie zespoły rozpatrują odwołania od orzeczeń wydanych przez powiatowe (miejskie) zespoły w zakresie:

- ⦿ orzeczeń o niepełnosprawności,
- ⦿ orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

Od orzeczeń o wskazaniach do ulg i uprawnień odwołanie nie przysługuje, gdyż jest to postępowanie jednoinstancyjne.

Zasada dwuinstancyjności postępowania orzeczniczego.

Wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności może złożyć:

- osoba zainteresowana,
- przedstawiciel ustawowy osoby zainteresowanej (dotyczy to przede wszystkim dzieci oraz osób ubezwłasnowolnionych),
- kierownik ośrodka pomocy społecznej, ale za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

Wniosek ten składa się w powiatowym zespole do spraw orzekania o niepełnosprawności właściwym dla miejsca zamieszkania osoby zainteresowanej. Natomiast w przypadku osób: bezdomnych, przebywających poza miejscem stałego pobytu ponad dwa miesiące ze względów zdrowotnych lub rodzinnych, przebywających w zakładach karnych i poprawczych lub przebywających w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, przedmiotowy wniosek składa się do powiatowego zespołu właściwego dla miejsca pobytu osoby zainteresowanej.

DOKUMENTACJA SKŁADANA W POSTĘPOWANIU O USTALENIE NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI LUB STOPNIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

- ⊙ **Wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności** wypełniony na urzędowym formularzu,
- ⊙ **Zaświadczenie lekarskie** wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską znajduje się osoba zainteresowana wydaniem orzeczenia lub dziecko. Zaświadczenie to nie może być wydane wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku.
- ⊙ **Dokumentacja medyczna załączona do wniosku** – możliwie szeroka, aktualna dokumentacja medyczna osoby zainteresowanej wydaniem orzeczenia lub dziecka odzwierciedlająca schorzenia, które wywołują ograniczenia funkcjonalne mogące mieć wpływ na ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności.

W przypadku braku lub niekompletności jednego z wyżej wymienionych dokumentów przewodniczący zespołu wzywa wnoszącego wniosek o uzupełnienie braków formalnych lub braków w dokumentacji medycznej pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpoznania.

Do wniosku może być również dołączona inna dokumentacja mogąca mieć wpływ na ustalenie niepełnosprawności (np. opinia z poradni psychologiczno-pedagogicznej).

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Zaś u osób, które ukończyły 16 rok życia zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ustala się trzy stopnie niepełnosprawności:

- znaczny,
- umiarkowany,
- lekki.

- ⊙ ***Do znacznego stopnia niepełnosprawności*** zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.
- ⊙ ***Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności*** zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.
- ⊙ ***Do lekkiego stopnia niepełnosprawności*** zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Obowiązujące w polskim systemie orzecznictwa o niepełnosprawności kryteria i standardy postępowania orzeczniczego zawarte w definicjach stopni niepełnosprawności oraz niepełnosprawności budowane są na konstrukcji określającej zachowane, mimo naruszonej sprawności organizmu, możliwości osoby w zakresie:

- ⦿ samodzielnej egzystencji,
- ⦿ pełnienia ról społecznych,
- ⦿ zatrudnienia w odpowiednich warunkach.

Wnioskodawca bierze udział w posiedzeniu składu orzekającego. Podczas posiedzenia przeprowadza się badanie – ocenę stanu zdrowia osoby zainteresowanej. Oceny stanu zdrowia dokonuje lekarz – przewodniczący składu orzekającego. Obok oceny stanu zdrowia dokonywana jest również ocena funkcjonalna przeprowadzana przez co najmniej jednego spośród specjalistów (pracownik socjalny, doradca zawodowy, psycholog, pedagog).

O terminie rozpatrzenia wniosku zawiadamia się zainteresowanego lub jego przedstawiciela ustawowego nie później niż na 7 dni przed jego rozpatrzeniem. Niestawienie się osoby zainteresowanej na posiedzenie powoduje pozostawienie sprawy bez rozpatrzenia.

Jeżeli jednak okoliczność niestawienia się jest usprawiedliwiona ważnymi przyczynami lub zdarzeniami losowymi (nagła choroba, wypadek itp.), przewodniczący zespołu na wniosek osoby zainteresowanej wyznacza nowy termin rozpatrzenia sprawy.

Jeżeli osoba zainteresowana nie może uczestniczyć w posiedzeniu składu orzekającego z powodu długotrwałej i nierokującej poprawy choroby, uniemożliwiającej osobie stawienie się, potwierdzonej zaświadczeniem lekarskim, badanie przeprowadza się w miejscu pobytu tej osoby.

Ocena stanu zdrowia może być również przeprowadzona bez badania, jeśli spełniony jest wymóg dotyczący braku możliwości osobistego uczestnictwa a lekarz – przewodniczący składu orzekającego uzna posiadaną dokumentację medyczną za wystarczającą do wydania takiej oceny.

Wniosek powinien być rozpatrzony nie później niż w ciągu 1 miesiąca od dnia jego złożenia. W przypadkach bardziej skomplikowanych wniosek powinien być rozpatrzony nie później niż w ciągu 2 miesięcy od daty jego złożenia. O każdym przypadku niezataśnienia sprawy w wyżej wymienionych terminach powiatowy zespół obowiązany jest zawiadomić wnioskodawcę, podając przyczyny zwłoki i wskazując nowy termin zataśnienia sprawy.

Jeżeli orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności wydane przez powiatowy zespół nie spełnia oczekiwań wnioskodawcy – może on w określonym terminie tj. w ciągu 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności złożyć odwołanie do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności za pośrednictwem powiatowego zespołu, który wydał orzeczenie. Natomiast od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności służy odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Odwołanie wnosi się w trybie analogicznym za pośrednictwem wojewódzkiego zespołu, który orzeczenie wydał.

Naruszenie sprawności organizmu uważa się za:

- ⦿ trwałe (stałe) - jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy;
- ⦿ okresowe - jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stanu zdrowia.

Stopień niepełnosprawności osoby zainteresowanej orzeka się na czas określony lub na stałe zaś niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16 roku życia.

Przed upływem ważności posiadanego orzeczenia można wydać nowe orzeczenie w przypadku zmiany stanu zdrowia. Jeżeli zatem stan zdrowia osoby chcącej uzyskać wyższy stopień niepełnosprawności uległ zmianie w stosunku do stanu zdrowia będącego przedmiotem orzekania, ma ona prawo wystąpić z wnioskiem o ponowne wydanie orzeczenia, uwzględniającego zmianę stanu zdrowia.

Procedura ubiegania się o wydanie przedmiotowego orzeczenia jest analogiczna do tej, która obowiązuje przy ubieganiu się o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności z zastrzeżeniem, iż dołączona do wniosku dokumentacja medyczna powinna wskazywać na zmianę stanu zdrowia osoby zainteresowanej. Od tak wydanego orzeczenia przysługuje droga odwoławcza na zasadach ogólnych.

Wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności rozpatruje co najmniej dwuosobowy skład orzekający. Przewodniczący powiatowego/wojewódzkiego zespołu wyznacza skład orzekający, w tym przewodniczącego, spośród członków zespołu posiadających zaświadczenia uprawniające do orzekania o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności do których należą: lekarz, psycholog, pracownik socjalny, doradca zawodowy i pedagog.

Jeśli okoliczności sprawy, przede wszystkim stan faktyczny, uzasadniają wyznaczenie do składu większej liczby specjalistów, przewodniczący może wyznaczyć więcej niż dwie osoby. Ważne jest, że przewodniczącym składu orzekającego zawsze musi być lekarz, specjalista w dziedzinie odpowiedniej do choroby zasadniczej dziecka lub osoby zainteresowanej.

Struktura wewnętrzna powiatowych i wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności

Przewodniczący powiatowego/wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności (nie orzeka, lecz pełni funkcję kierownika organu, reprezentuje go na zewnątrz i organizuje jego pracę)

Sekretarz -członek zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności (nie orzeka)

Specjaliści członkowie zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności (orzekają)

Lekarze

Psycholodzy

Pedagodzy

Pracownicy socjalni

Doradcy zawodowi

Pracownicy administracyjni zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności (nie orzekają)

Lekarz dokonuje oceny stanu zdrowia uwzględniając m.in. przebieg choroby zasadniczej oraz wyniki dotychczasowego leczenia i rehabilitacji.

Rolą lekarza nie jest postawienie diagnozy w zakresie schorzeń osoby zainteresowanej, ale ocena naruszenia sprawności organizmu w kontekście definicji niepełnosprawności albo stopni niepełnosprawności zawartych w przepisach ustawy o *rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*. Przedmiotowa ocena lekarza - przewodniczącego składu orzekającego, zawiera opis przebiegu choroby zasadniczej oraz wyniki dotychczasowego leczenia i rehabilitacji, opis badania przedmiotowego, rozpoznanie choroby zasadniczej i chorób współistniejących oraz rokowania odnośnie do przebiegu choroby.

Psycholog ocenia występowanie dysfunkcji psychicznych warunkujących trudności w samodzielnym funkcjonowaniu, z uwzględnieniem zaburzeń w zakresie procesów poznawczych oraz emocjonalno-motywacyjnych, poziom inteligencji, zaburzenia zachowania werbalnego oraz ruchowego, a także zaburzenia w interakcjach interpersonalnych, poziom krytycyzmu i samokrytycyzmu oraz występowanie ograniczeń, odpowiednio do wieku, w zakresie umiejętności przystosowawczych, z uwzględnieniem: zdolności do samoobsługi, samodzielnego zaspokajania własnych potrzeb.

Zadaniem **pedagoga** jest sporządzenie oceny uwzględniającej przebieg dotychczasowego kształcenia, występowanie dysfunkcji psychofizycznych utrudniających lub uniemożliwiających kształcenie osoby zainteresowanej w warunkach ogólnodostępnych, występowanie dysfunkcji psychofizycznych utrudniających proces wychowania. Natomiast zadaniem doradcy zawodowego jest ocena posiadanych kwalifikacji i predyspozycji zawodowych oraz dotychczasowego przebiegu kariery zawodowej, a także indywidualnych przeciwwskazań do wykonywania zatrudnienia wynikających z psychofizycznych ograniczeń i wreszcie oceny warunków, w jakich osoba zainteresowana może podjąć i wykonywać zatrudnienie, z uwzględnieniem jej możliwości.

Natomiast zadaniem **doradcy zawodowego** jest ocena posiadanych kwalifikacji i predyspozycji zawodowych oraz dotychczasowego przebiegu kariery zawodowej, a także indywidualnych przeciwwskazań do wykonywania zatrudnienia wynikających z psychofizycznych ograniczeń i wreszcie oceny warunków, w jakich osoba zainteresowana może podjąć i wykonywać zatrudnienie, z uwzględnieniem jej możliwości.

Z kolei **pracownik socjalny**, jako ostatni z członków składu orzekającego sporządza ocenę, która uwzględnia występujące ograniczenia w zdolności do samodzielnej egzystencji i pełnieniu ról społecznych, stopień uzależnienia od innych osób w codziennym funkcjonowaniu oraz zakres koniecznej opieki lub pomocy innych osób, w tym systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji. Wszystkie tak sporządzone oceny składają się na ostateczną decyzję składu orzekającego w przedmiocie niepełnosprawności lub jej zakresu wyrażonego stopniem.

PRZYCZYNY NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI:

Przy kwalifikowaniu do stopnia niepełnosprawności lub niepełnosprawności bierze się pod uwagę zakres naruszenia sprawności organizmu spowodowany przez:

- ◉ upośledzenie umysłowe (01-U);
- ◉ choroby psychiczne (02-P);
- ◉ zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu (03-L);
- ◉ choroby narządu wzroku (04-O);
- ◉ upośledzenie narządu ruchu (05-R);
- ◉ epilepsję (06-E);
- ◉ choroby układu oddechowego i krążenia (07-E);
- ◉ choroby układu pokarmowego (08-T);
- ◉ choroby układu moczowo-płciowego (09-M);
- ◉ choroby neurologiczne (10-N);
- ◉ inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego (11-I);
- ◉ całościowe zaburzenia rozwojowe (12 - C).

Ocena stanu zdrowia nie jest jedynym wyznacznikiem niepełnosprawności, bowiem orzecznictwo o niepełnosprawności uwzględnia zarówno fizyczne, psychiczne jak i społeczne aspekty funkcjonowania człowieka. Przyjęte zasady orzekania oznaczają, iż orzekanie o niepełnosprawności ma charakter kompleksowy. Wystąpienie tylko jednego z elementów np. naruszenia sprawności organizmu (potocznie utożsamianego z chorobą) nie musi zatem oznaczać, że mamy do czynienia z niepełnosprawnością. Natomiast intensywność tego czynnika nie wpływa bezpośrednio na ustaloną niepełnosprawność, jeżeli w następstwie jego występowania nie dochodzi do istotnych ograniczeń w sferze aktywności dziecka lub osoby zainteresowanej.

Orzekanie o niepełnosprawności nie jest oceną stanu zdrowia osoby orzekanej, ale oceną ograniczeń w możliwości jej funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym – będących następstwem naruszenia sprawności organizmu.

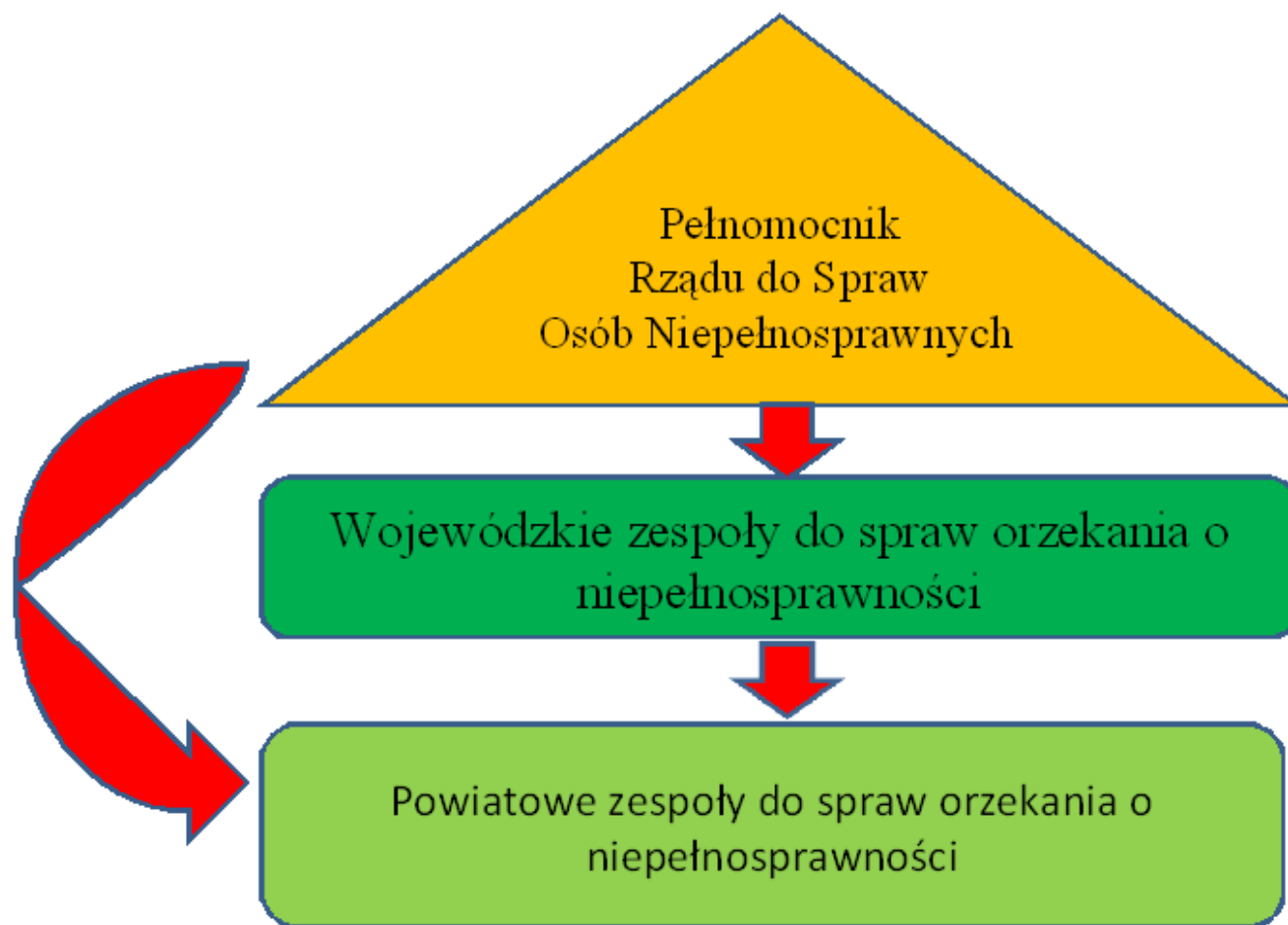
ZASADY NADZORU ZWIERZCHNIEGO NAD OREZKANIEM O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Merytoryczny nadzór nad orzekaniem o niepełnosprawności sprawuje Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Pełnomocnik realizuje swoje kompetencje za pośrednictwem Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych sprawuje nadzór nad

- ◉ Wojewódzkimi zespołami do spraw orzekania o niepełnosprawności,
- ◉ Powiatowymi zespołami do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Wojewoda sprawuje nadzór nad Powiatowymi zespołami do spraw orzekania o niepełnosprawności na obszarze swojej właściwości.

Nadzór w imieniu Pełnomocnika Rządu sprawują upoważnione przez niego osoby, posiadające legitymacje służbowe i pisemne upoważnienia do przeprowadzenia kontroli wydawane na okres 2 lat.

Nadzór, o którym mowa w art. 6c ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych polega na:

- ◉ kontroli orzeczeń co do ich zgodności z zebranymi dokumentami lub z przepisami dotyczącymi orzekania o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności;
- ◉ kontroli prawidłowości i jednolitości stosowania przepisów, standardów i procedur postępowania w sprawach dotyczących orzekania o niepełnosprawności i o stopniu niepełnosprawności;
- ◉ szkoleniu członków wojewódzkich zespołów;
- ◉ udzielaniu wyjaśnień w zakresie stosowania przepisów regulujących postępowanie w sprawach dotyczących orzekania o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności.

Pełnomocnik może również, w przypadku stwierdzenia uzasadnionej wątpliwości co do zgodności orzeczenia ze stanem faktycznym lub z przepisami dotyczącymi orzekania o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności zwrócić się do właściwego organu o:

- ⦿ stwierdzenie nieważności orzeczenia;
- ⦿ wznowienie postępowania.

Pełnomocnik może również w wyniku stwierdzonych w ramach nadzoru nieprawidłowości :

- ⦿ zobowiązać organ, który powołał zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności do odwołania członków zespołu odpowiedzialnych za stwierdzone nieprawidłowości;
- ⦿ wyrazić zgodę na cofnięcie przez wojewodę zgody na powołanie powiatowego zespołu ;
- ⦿ zobowiązać organ, który powołał zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności, do odwołania zespołu (od 1 grudnia 2012);
- ⦿ czasowo zawiesić działalność powiatowego zespołu określając warunki ponownego podjęcia działalności zespołu wyznaczając zespół, który będzie realizował zadania zespołu zawieszonego (od 1 grudnia 2012).

ZAKRES NADZRU WOJEWODY

Wojewoda posiada uprawnienia w zakresie nadzoru bezpośredniego w stosunku do Powiatowych Zespołów objętych jego właściwością.

W ramach sprawowanego nadzoru Wojewoda może:

- zobowiązać organ, który powołał zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności do odwołania członków zespołu odpowiedzialnych za stwierdzone nieprawidłowości;
- czasowo zawiesić działalność powiatowego zespołu określając warunki ponownego podjęcia działalności zespołu wyznaczając zespół, który będzie realizował zadania zespołu zawieszonego (od 1 grudnia 2012 r.).

Natomiast w zakresie kontroli orzeczeń co do ich zgodności ze standardami i przepisami orzeczniczymi oraz uprawnień dotyczących wznowienia lub stwierdzenia nieważności orzeczenia uprawnienia Wojewody względem powiatowych zespołów są analogiczne jak Pełnomocnika.

Nadzór w imieniu Wojewody powinni sprawować członkowie wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności.

BADANIA SPECJALISTYCZNE

W wojewódzkim zespole przeprowadza się specjalistyczne badania, w tym psychologiczne osób ubiegających się o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, na podstawie skierowań wystawionych odpowiednio przez lekarzy lub psychologów członków zespołów orzekających o niepełnosprawności.

Badania te przeprowadza się, na będącym w posiadaniu wojewódzkiego zespołu sprzęcie medycznym, z zakresu:

- ◉ neurologii i chorób narządu ruchu;
- ◉ chorób serca i naczyń obwodowych;
- ◉ chorób płuc;
- ◉ okulistyki;
- ◉ psychologii.

SI EKSMOoN - ELEKTRONICZNY KRAJOWY SYSTEM MONITORINGU ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności, przetwarza się dane w celu usprawnienia i podniesienia jakości orzekania o niepełnosprawności.

Powiatowe zespoły i wojewódzkie zespoły oraz Pełnomocnik są administratorami danych w prowadzonych przez siebie bazach danych systemu.

W systemie gromadzi się dane dotyczące:

- osób, które złożyły wniosek o ustalenie niepełnosprawności albo o ustalenie stopnia niepełnosprawności;
- przedstawicieli ustawowych osób;
- członków powiatowych zespołów i wojewódzkich zespołów;
- innych osób zatrudnionych w zespołach;
- kosztów funkcjonowania powiatowych zespołów i wojewódzkich zespołów.

W SI EKSMOoN znajdują się kompletne dane osób orzekanych począwszy od 2007r.

Niepełnosprawność w świetle Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia

W podejściu zaproponowanym przez **Międzynarodową Klasyfikację Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia** (International Classification of Functioning, Disability and Health, ICF) z 2001 roku, wprowadza się pojęcie „niepełnosprawność” w celu oznaczenia *„wielowymiarowego zjawiska wynikającego ze wzajemnych oddziaływań między ludźmi a ich fizycznym i społecznym otoczeniem”*.

Nie postrzega się zatem niepełnosprawności jako zjawiska kategoryzującego ludzi, ale jako uniwersalne, ludzkie doświadczenie, co pozwala dostrzec, że ludzie z niepełnosprawnością nie są traktowani jak grupa mniejszościowa. *Niepełnosprawność jest rozumiana zatem nie jako rezultat uszkodzenia zdrowia, lecz jako wynik barier, na jakie napotyka osoba w środowisku.*

Niepełnosprawność (*disability*) to szeroki termin obejmujący uszkodzenia (*impairments*), ograniczenia aktywności (*activity limitations*) i ograniczenia uczestnictwa (*participation restrictions*).

Wskazanie zakresu oraz rodzaju ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu osoby niepełnosprawnej, jest podstawą do określenia jej potrzeb i wyznaczenia konieczności podjęcia działań o charakterze pomocowym ułatwiających, możliwie pełne w stosunku do możliwości psychofizycznych osoby, uczestnictwo w życiu zawodowym i społecznym. Jednocześnie należy pamiętać, iż wskazania zawarte w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności/niepełnosprawności mają charakter swoistego „programu rehabilitacji” i wynikają z rozpoznanych przez orzecznika ograniczeń, doznawanych przez osobę niepełnosprawną w aspekcie jej aktywności zawodowej i społecznej.

Pojęcie niepełnosprawność / stopień niepełnosprawności obejmuje więc kategorię zdolności do pełnienia przez człowieka ról społecznych. Zachodzi bowiem zależność pomiędzy ograniczeniem zdolności do realizacji oczekiwań, funkcji, zachowań i postaw wynikających z zajmowanej pozycji społecznej w różnych grupach społecznych a niepełnosprawnością.

Niepełnosprawność, zgodnie z kryterium ustawowym, to niemożność efektywnego pełnienia ról społecznych tj. wypełniania zobowiązania wynikającego z zajmowanej pozycji społecznej przy korzystaniu przez osobę z przysługujących jej przywilejów i praw według bardziej lub mniej określonego wzoru, a więc niemożność bądź trudności w codziennej aktywności i uczestnictwie.